

*КОРОСТАШОВА Ірина Миколаївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного
та господарського права,
Державний ВНЗ "Національний гірничий університет"*

ЩОДО ПИТАНЬ НАБУТТЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ТОРГОВЕЛЬНУ МАРКУ

Розвиток міжнародної торгівлі спонукає науковців звертати більше уваги проблеми охорони та захисту прав інтелектуальної власності. Одним із важливих питань, що протягом останніх років привертають увагу науковців - є засоби індивідуалізації учасників цивільного обігу товарів і послуг, серед яких важливе місце посідають знаки для товарів і послуг (торговельні марки).

Правовідносин у сфері знаків для товарів і послуг досліджували науковці та практики: Г.Андрощук, К.Афанасьєва, В.Гривнак, Ю.Дадерко, І.Дахно, С.Довгий, В.Дроб'язко, В.Жаров, Ю.Капіца, А.Пахаренко-Андерсон, О.Підпригора, Г.Сердюк, О.Святоцький, Т.Шевельова та ін. Однак, нещодавнє підписання Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами [1], спонукає до проведення аналізу норм щодо набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності і зокрема на торговельну марку.

Метою статті є проведення аналізу низки норм національного та міжнародного законодавства щодо набуття прав інтелектуальної власності на торговельну марку та визначення проблем та особливостей набуття зазначених прав за нормами національного та міжнародного право про інтелектуальну власність.

Отже, згідно ст. 492 Цивільного кодексу України, торговельною маркою може бути будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень, які придатні для вирізнення товарів (послуг), що виробляються (надаються) однією особою, від товарів (послуг), що виробляються (надаються) іншими особами. Такими позначеннями можуть бути, зокрема, слова, літери, цифри, зображувальні елементи, комбінації кольорів [2].

Підрозділ 2 «Торговельні марки» частини 2 «Стандарти, що стосуються прав інтелектуальної власності» глави 9 «Інтелектуальна власність» Угоди про асоціацію України з Європейським союзом і його державами-членами [1], регулює саме відносини що стосуються набуття прав інтелектуальної власності та їх охорони.

Розглядаючи питання охорони прав інтелектуальної власності на торговельну марку науковці застосовують термін «охороноздатність торговельної марки», під якою розуміють юридичну властивість позначення, що визначається сукупністю ознак, необхідних для його реєстрації в якості торговельної марки.

У ст. 494 ЦК України [2] зазначається, що набуття права інтелектуальної власності на торговельні марки засвідчується свідоцтвом. Що ж стосується обсягу правової охорони торговельних марок, то вона визначається наведеному у свідоцтві її зображенням та переліком товарів і послуг.

Обсяг правової охорони торговельної марки - це предметна, територіальна та часова сфера дії права на торговельні марки. Обсяг охорони, що її надають, визначають зображення торговельної марки та перелік товарів, для яких було зареєстровано марку (предметний аспект), при цьому охорона поширюється також і на однорідні товари та послуги.

Якщо торговельну марку охороняють на підставі реєстрації, її охорона обмежується країною, в якій цю марку зареєстровано, згідно з Мадридською угодою про міжнародну реєстрацію знаків чи Протоколу до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків (територіальний аспект) [3].

У випадку, якщо охорона торговельній марці надана на підставі її використання, територія, на якій така торговельна марка матиме правову охорону, може обмежуватися певною місцевістю країни, де її використовують.

Якщо охорону здійснюють на підставі реєстрації, строк дії реєстрації регламентує національне законодавство (в Україні, наприклад, він становить 10 років), що відповідає й вимогам ст.200 Угоди про асоціацію України з

Європейським союзом і його державами-членами [1] але його можна продовжувати необмежену кількість разів (щоразу на 10 років).

Отже, охорона торговельної марки не обмежена в часі за умови її використання або поновлення дії реєстрації (часовий аспект).

Закони всіх країн світу містять відповідні вимоги, яким повинні відповідати торговельні марки (в іншому випадку, торговельні марки не підлягають реєстрації). Ці вимоги умовно можна поділити на дві групи:

- 1) вимоги, зумовлені функціями, які виконує торговельна марка - функція індивідуалізації товарів та послуг, реалізація якої дозволяє відрізнити товари і послуги одного підприємства від товарів і послуг інших підприємств (вимоги розрізняльної здатності, індивідуальності, що визначають торговельні марки);
- 2) вимоги, пов'язані з можливою шкодою, яку може завдати торговельна марка, у разі, якщо вона суперечить громадському порядку і моралі.

Подібні вимоги містяться у всіх національних законах щодо товарних знаків країн-учасниць Паризької конвенції по охороні промислової власності, а саме ці вимоги передбачені у ст.6 *quinquies* зазначеної Конвенції [4] та у практично усіх національних законах і в тому числі у ст.5 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг» [5].

У більшості країн світу набуття права на торговельні марки здійснюється шляхом їх реєстрації, в окремих країнах це право закріплюється на підставі використання торговельної марки (США і Філіппіни). Проте і ці країни застосовують реєстрацію прав на торговельні марки, що має певні особливості, які полягають в веденні двох реєстрів. Так у Великобританії, Малазії та Сінгапурі в одному реєстрі реєструються торговельні марки що мають відповідну розрізняльну властивість – в другому – ті, що набувають своєї індивідуальності в процесі використання.

Вимога законодавства щодо обов'язкової реєстрації прав на торговельні марки має деякі винятки. Наприклад, правовій охоні підлягають також і ті торговельні марки, які не пройшли національну процедуру реєстрації прав, але згідно з міжнародними договорами, учасниками яких є Україна, вони

набувають праву охорону без наявності такої реєстрації (ст.6 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг»).

Будь-яка особа може набути право на торговельну марку. Згідно зі ст. 493 ЦК України [2] суб'єктами права інтелектуальної власності на торговельні марки можуть бути фізичні та юридичні особи. При цьому торговельна марка може належати кільком особам. Кожний із власників має право використовувати торговельні марки, але будь-які дії щодо розпорядження торговельною маркою можливі лише у разі згоди усіх власників.

Цікавим є те, що для суб'єктів права на торговельну марку у національному законодавстві відсутні обмеження щодо фізичних осіб, які не здійснюють підприємницьку діяльність (не виробляють товари та не надають послуги) і, як наслідок не використовують торговельні марки.

Не містить будь-яких обмежень з цього приводу і Угода про асоціацію України з Європейським союзом і його державами-членами [1] і тим самим залишає вирішення цього питання на розсуд країн- учасниць.

Однак, низка науковців піддають таку позицію законодавця критиці. Так О.Кашинцева [6, с.55] та О. Мельник [7, с.23] вважають, що право власності на торговельні марки може мати тільки фізична особа, що займається підприємницькою діяльністю. Г. Андрошук та А. Пахаренко-Андерсон займають таку саму позицію з цього питання та у своїх дослідженнях посилаються на практику західноєвропейських країн, а саме на Закон Німеччини про торговельні марки 1994 р. (параграф 3.1.) [8, с.19], який передбачає можливість реєстрації торговельної марки винятково підприємством та на ст.2 Закону Російської Федерації від 23.09.92 «О товарных знаках, знаках обслуживания и наименованиях мест происхождения товаров», відповідно до чого права на торговельні марки можуть бути зареєстровані на ім'я юридичної особи, а також фізичної особи, яка здійснює підприємницьку діяльність.

Однак, аналіз законодавства Італії, Іспанії, країн Бенілюксу не містить прямих вказівок на те, що наявність підприємства чи підприємницької

діяльності є необхідною умовою для реєстрації торговельної марки [9, с.45]. Більше того, нині чинний Кодекс інтелектуальної власності Франції (ст.L.711-1) [10, с.10] визначає торговельні марки - як здатне до графічного відтворення позначення, що служить для розрізнення товарів чи послуг фізичної чи юридичної особи. При цьому в Кодексі не міститься жодних спеціальних до правового статусу таких осіб.

Слід зазначити, що такий підхід до зазначеного питання заснований на нормах Договору про закони щодо товарних знаків 1994 року [11]. Слід також сказати, що з метою запобігання реєстрації прав на торговельні марки, які фактично не будуть використовуватись (п.6 ст.3 цього Договору), сторонам договору надається право на торговельну марку, також за умови надання заяви про наміри її використовувати, після чого країни-учасниця договору може вимагати надання протягом певного строку доказів використання торговельної марки.

Що ж стосується України то такою гарантією можна назвати норму Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг», передбачену ч.4 ст.18 [5], що передбачає можливість дострокового припинення дії свідоцтва на торговельні марки повністю або частково, якщо вона не використовується в Україні протягом трьох років, тільки у випадку, якщо зацікавленою особою до суду буде подана відповідна позовна заява.

З цього приводу слід зазначити, зміст ст.18 вищевказаного ЗУ та відповідної норми Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами не є тотожними, а ні за встановленим строкам (за Угодою він є більш тривалим), а ні за обсягом. Так, вищевказана норма національного законодавства розповсюджується, як на випадки, коли торговельна марка протягом певного строку не була введена у використання на відповідній території..., так і для випадків, коли введена у використання торговельна марка протягом певного строку не використовується, в той час, коли ст.198 вищевказаної Угоди, стосується тільки одного з вищезазначених випадків, оскільки передбачає, що

реєстрація торговельної марки підлягає анулюванню, якщо протягом безперервного п'ятирічного періоду вона не була введена у використання на відповідній території для товарів або послуг, стосовно яких вона зареєстрована, і відсутні належні причини для невикористання. З огляду на вищевказане норма національного законодавства на наш погляд є більш універсальною.

Також слід зазначити, що в цілому зміст ст.198 Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами стосується проблем, пов'язаних із недобросовісністю власників прав інтелектуальної власності на торговельні марки.

Досліджуючи вищезначену проблему, А.Пахаренко-Андерсон та Т.Шевельова зазначають, що правова природа інституту недобросовісності заявника при поданні ним заявки на реєстрацію прав інтелектуальної власності на торговельні марки є складною юридичною проблемою [10, с.8].

В Україні набуття права на торговельні марки здійснюється шляхом реєстрації марки і засвідчується свідоцтвом України на знак для товарів та послуг. Право на одержання свідоцтва має будь-яка особа, об'єднання осіб або їхні правонаступники.

Право на марку, яка належить кільком особам, засвідчують одним свідоцтвом, а взаємовідносини власників при користуванні маркою визначає угода між ними. У разі відсутності такої угоди кожний із власників свідоцтва може користуватися і розпоряджатися маркою на свій розсуд, але жоден із них не має права давати дозвіл (видавати ліцензію) на використання марки та передавати право власності на марку іншій особі без згоди інших власників свідоцтва.

Реєстрація торговельної марки - це офіційний акт внесення торговельної марки до реєстру торговельних марок, який супроводжується опублікуванням зареєстрованих відомостей в офіційному бюлетені. Реєстрація торговельної марки має визначений законодавством строк дії, після закінчення якого реєстрацію можна поновлювати на цей самий строк необмежену кількість разів.

В Україні державну реєстрацію торговельних марок здійснюють одночасно з публікацією відомостей про марку на підставі рішення про реєстрацію марки (статті 12,13 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»).

Вирішивши зареєструвати торговельні марки, необхідно насамперед вибрати марку, яку використовуватимуть: марку для товарів і послуг з метою ідентифікації усіх товарів, що їх випускають, або послуг, що їх надають, чи окрему марку для певного виду товару або послуги. Можливе також використання поєднання цих торговельних марок із метою посилення захисту. Марка для товарів і послуг відрізняється від інших об'єктів промислової власності тим, що не може існувати як така. Вона існує тільки стосовно певних видів товарів або послуг, тобто обсяг прав, які отримує власник свідоцтва, визначають власне марка та перелік товарів і послуг, щодо яких передбачено її використання. Такий перелік необхідно складати з урахуванням Міжнародної класифікації товарів і послуг (МКТП).

Для отримання свідоцтва на марку необхідно подати заявку до установи, а також сплатити за це відповідний збір. Заявка має містити клопотання про реєстрацію знака; заяву, у якій зазначені найменування заявника, його юридична адреса й адреса для листування; перелік товарів і послуг, для яких передбачено реєстрацію марки. Заявку на видачу свідоцтва подають на бланку, форма якого містить усі необхідні відомості та реквізити. У разі потреби до заявки додають документи, що можуть бути використані при винесенні рішення за заявкою.

Першою заявкою називають заявку на реєстрацію торговельної марки, що була подана заявником до компетентного органу країни - учасниці Паризької конвенції, на підставі якої заявник просить встановити конвенційний пріоритет торговельної марки. Копію першої заявки надають при поданні пріоритетної (конвенційної) заявки на торговельні марки.

Право пріоритету на торговельні марки регламентує ст.4 Паризької конвенції [4]. Його суть полягає в тому, що громадяни країн - учасниць

Паризької конвенції, які перший раз подали заявку на реєстрацію торговельної марки в одній із держав - учасниць Паризької конвенції, протягом 6 місяців від дати її подання (першої заявки) можуть подати заявку на реєстрацію марки, яку було заявлено в перший раз, стосовно тих самих товарів, які були заявлені в перший раз, в іншій державі - учасниці Паризької конвенції, і щодо цієї заявки буде встановлено пріоритет за датою подання першої заявки (конвенційний пріоритет торговельної марки).

Виставковий пріоритет торговельної марки - це пріоритет, який встановлюють за датою відкритого показу експонату, маркованого торговельною маркою, яку заявлено на реєстрацію, на офіційній або офіційно визнаній міжнародній виставці, яку було проведено на території країни - учасниці Паризької конвенції, за умови надходження заявки до компетентного органу протягом 6 місяців від вказаної дати.

Незалежність реєстрації торговельних марок є одним із принципів Паризької конвенції, який полягає в тому, що торговельні марки, належним чином зареєстровану у країні - учасниці Паризької конвенції, розглядають як незалежну від марок, зареєстрованих в інших країнах-учасницях, включаючи країну походження марки.

Експертиза заявки на реєстрацію торговельної марки - це дослідження заявки та позначення, що складає предмет заявки, на відповідність вимогам, встановленим законодавством. Щодо заявки на реєстрацію марки може проводитися експертиза за формальними ознаками (попередня експертиза) та експертиза заявленого позначення (експертиза кваліфікаційна або експертиза по суті).

Експертизою за формальними ознаками називають перевірку заявки на відповідність встановленим вимогам оформлення. Мається на увазі наявність у заявці необхідних відомостей про заявника, зображення марки, що є предметом заявки, переліку товарів і послуг, для яких заявник просить зареєструвати марку, документа про сплату встановленого збору тощо. Якщо заявка не

відповідає формальним вимогам, заявнику пропонують усунути вказані недоліки протягом певного строку.

Під час кваліфікаційної експертизи встановлюють відповідність заявленого позначення умовам надання правової охорони, визначеним законодавством.

При цьому критерії охороноздатності торговельних марок визначені ч.2 ст.193 Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами та ст.6 ЗУ «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг» [5], що не містять протиріч та перекликаються один з одним.

Слід сказати, що законодавство про торговельні марки захищає виробників товарів і послуг від конкурентів, які підробляють їхні торговельні марки. Виробник товару переважно володіє засобами та стимулами, для того, щоб у судовому порядку відстояти свої права на торговельні марки. У судовому порядку можна не тільки переслідувати просте піратство, а й вирішувати певні юридичні питання, такі, як ступінь схожості двох торговельних марок. Саме наявність охорони торговельної марки спонукає виробників поліпшувати якість своїх товарів, оскільки захист торговельною маркою може принести більше зла, ніж добра, якщо марка асоціюється з низькоякісним продуктом.

У разі якщо за результатами експертизи буде зроблено висновок про можливість реєстрації позначення торговельної марки, марку реєструє компетентний орган, і вона отримує правову охорону. Якщо ж за висновком експертизи заявлене на реєстрацію позначення не відповідає визначеним законодавством умовам надання правової охорони, заявку відхиляють. Про це компетентний орган повідомляє заявника про відмову в реєстрації торговельної марки.

Підставою для відмови в реєстрації торговельної марки також може бути заперечення, подане третьою особою, якщо відповідно до національного законодавства процедура заперечення розпочинається після публікації

відомостей про заявку на реєстрацію торговельної марки, тобто до фактичної реєстрації марки.

Повідомлення про відмову в реєстрації марки має містити відповідну мотивацію та зазначення підстав для прийняття рішення.

У разі відмови в реєстрації торговельної марки на підставі її невідповідності умовам надання правової охорони заявнику надають можливість оскаржити це рішення.

Відкликання заявки на реєстрацію торговельної марки є правом заявника, що полягає у відмові від заявки на реєстрацію торговельної марки або право власника свідоцтва відмовитися від права на зареєстровану марку повністю або частково. Заявник може скористатися зазначеним правом, подавши у встановленому порядку клопотання про відкликання заявки, до одержання рішення про реєстрацію марки, а власник свідоцтва – подавши до Патентного відомства відповідну заяву.

Оскарження рішення про заявку на реєстрацію торговельної марки є спеціальною процедурою, що пов'язана із заявками на торговельні марки, що дозволяє заявнику оскаржити рішення компетентного органу щодо заявки. Процедuru оскарження здійснюють у порядку, встановленому національним законодавством.

Відчуженням права за заявкою на реєстрацію торговельної марки є відмова замовника від права на заявку, подану на реєстрацію торговельної марки, на користь іншої особи.

Зареєстрованою вважається торговельна марка, відомості про яку внесено до реєстру марок, а якщо за національним законодавством право на торговельну марку набувають лише шляхом її реєстрації, то зареєстрована товарна марка - це марка, яку охороняють на підставі реєстрації.

В Україні правовстановлюючим фактом набуття виключного права на марку є реєстрація марки в державному реєстрі. Після внесення марки до реєстру її власник має право забороняти її використання іншим особам без його дозволу.

Власник реєстрації торговельної марки (свідоцтва) - це фізична або юридична особа, на ім'я якої зареєстровано торговельні марки в національному реєстрі торговельних марок відповідно до законодавства країни (далі Реєстр). Реєстр торговельних марок становить офіційне зведення відомостей про торговельні марки. До Реєстру вносять зображення торговельної марки, відомості про володільця, дату встановлення пріоритету та дату реєстрації марки, перелік товарів та послуг, для яких зареєстровано торговельні марки, інші істотні відомості, пов'язані з обсягом правової охорони, наданої торговельній марці, а також всі подальші зміни, що стосуються внесених відомостей.

Свідоцтво надає його власникові виключне право забороняти іншим особам використовувати без його згоди, якщо інше не передбачено законом: зареєстровану марку щодо наведених у свідоцтві товарів і послуг; зареєстровану марку щодо товарів і послуг, споріднених із наведеними у свідоцтві, якщо внаслідок її використання можна ввести в оману з приводу особи, яка виробляє товари чи надає послуги; позначення, схоже із зареєстрованою маркою, щодо наведених у свідоцтві товарів і послуг, якщо внаслідок використання позначення та марку можна сплутати; позначення, схоже із зареєстрованою маркою, щодо товарів і послуг, споріднених із наведеними у свідоцтві, якщо внаслідок його використання можна ввести в оману щодо особи, яка виробляє товари чи надає послуги, або ці позначення та марку можна сплутати.

Виключне право власника свідоцтва забороняти іншим особам використовувати без його згоди зареєстровану марку не поширюється на: здійснення будь-якого права, що виникло до дати подання заявки або, якщо було заявлено пріоритет, до дати встановлення пріоритету заявки; використання марки для товару, введеного під цією маркою в цивільний оборот власником свідоцтва чи за його згодою, за умови, що власник свідоцтва не має вагомих підстав забороняти таке використання у зв'язку з подальшим продажем товару, зокрема, в разі зміни або погіршення стану товару після введення його в

цивільний оборот; використання кваліфікованого зазначення товару, який охороняють відповідно до закону; некомерційне використання марки; усі форми повідомлення новин і коментарів до новин; добросовісне застосування користувачами своїх імен чи адрес.

Слід також звернути увагу на те, що ч.3 с.196 «Винятки з прав, що пов'язані з торговельною маркою» Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами [1], вирішує питання пов'язані з попереднім користуванням наступним чином: - «Реєстрація торговельної марки не дає власнику прав забороняти третій особі використання в торговельному обороті прав, які виникли раніше, якщо вони використовуються лише в окремій місцевості і якщо ці права визнаються законодавством Сторін і в межах території, на якій вони визнаються».

Відповідно до ст.500 ЦК України [2] будь-яка особа, яка до дати подання заявки на торговельні марки або, якщо було заявлено пріоритет, до дати встановлення пріоритету заявки в інтересах своєї діяльності добросовісно використала торговельні марки в Україні або здійснила значну та серйозну підготовку до такого використання, має право на безоплатне продовження останнього або використання, яке передбачала зазначена підготовка (право попереднього користувача).

При цьому, права попереднього користувача можуть передаватися або переходити до іншої особи тільки разом із підприємством чи діловою практикою або з тією частиною підприємства чи ділової практики, у яких було використано торговельні марки або здійснено значну і серйозну підготовку до такого використання.

Втрата чинності реєстрації торговельної марки є втратою торговельною маркою юридичної чинності внаслідок припинення дії реєстрації або його скасування у судовому порядку.

Дія реєстрації марки припиняється в разі несплати встановленого законом збору за продовження строку дії реєстрації з першого дня періоду, за який збір

не сплачено, якщо власник реєстрації не скористався пільговим строком для поновлення реєстрації марки; у разі відмови власника від реєстрації від дати публікації відомостей про відмову від реєстрації марки в офіційному бюлетені патентного відомства.

Угода про асоціацію України з Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами також передбачає підстави анулювання або визнання недійсною торговельної марки (ст.ст.198,199). За основними критеріями із зазначеними нормами перекликається і законодавство України, а саме норми щодо припинення дії свідоцтва на торговельну марку та визнання свідоцтва недійсним (ст.ст.18, 19 ЗУ «Про охорону знаків для товарів та послуг»). Так, дія реєстрації торговельної марки може бути достроково припинена також за рішенням суду у зв'язку з: невикористанням марки протягом встановленого національним законодавством строку від дати реєстрації марки або від дати, коли використання марки було припинено; перетворенням зареєстрованої марки на позначення, що стало загальноприйнятим для певних товарів або послуг після дати подання заявки, тобто втратою торговельною маркою розрізнявальної здатності; використанням колективної марки на товари або наданням послуг, що не мають єдиних якісних або інших спільних характеристик; ліквідацією юридичної особи - власника реєстрації марки без призначення правонаступника.

Крім того, свідоцтво може бути визнано у судовому порядку недійсним повністю або частково у разі: а) невідповідності зареєстрованого знака умовам надання правової охорони; б) наявності у свідоцтві елементів зображення знака та переліку товарів і послуг, яких не було у поданій заявці; в) видачі свідоцтва внаслідок подання заявки з порушенням прав інших осіб.

Слід сказати, що відповідно до національного законодавства свідоцтво на торговельну марку або його частина, визнані недійсними, вважаються такими,

що не набрали чинності від дати подання заявки з усіма витікаючи ми з цього наслідками.

Висновки. За результатами проведеного аналізу норм міжнародного та національного законодавства щодо набуття права інтелектуальної власності на торговельні марки, можна дійти висновку, що з означених питань, норми національного законодавства не містять суттєвих розбіжностей з основними положеннями нещодавно підписаної Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, що свідчить про серйозну попередню роботу з імплементації національного законодавства, зокрема щодо набуття прав інтелектуальної власності на торговельні марки та приведення його до міжнародних стандартів.

Відмінності ж деяких положень національного законодавства та різних країн ЄС з розглянутого кола питань, обумовлені, як рекомендаційним характером ряду норм міжнародного права, так і його незарегульованістю до дрібних деталей, що надає свободу країнам-членам ЄС у правотворчій діяльності країн-учасниць.

Крім того, пропонується внести зміни до ЗУ «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг» та ЦК України в частині звуження кола осіб, що можуть набувати права інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації учасників цивільного обігу товарів та послуг, зокрема на торговельні марки, а саме такими особами можуть бути юридичні особи та фізичні особи, що здійснюють підприємницьку діяльність.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Угода про асоціацію України з Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344&cat_id=223223535;

2. Цивільний кодекс України N 435-IV (435-15) від 16.01. 2003, ВВР, 2003, NN 40-44, ст.356.
3. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків [Електронний ресурс] // Ліга-Закон Еліт 8.2.2 [Електронний ресурс]: база нормативно-правових документів / Інформаційно-аналітичний центр "Ліга". – Електрон. дані. – К., 2014. - Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua/search/law/>, платний.
4. Паризька конвенція про охорону промислової власності [Електронний ресурс] // Ліга-Закон Еліт 8.2.2 [Електронний ресурс]: база нормативно-правових документів / Інформаційно-аналітичний центр "Ліга". – Електрон. дані. – К., 2014. - Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua/search/law/>, платний.
5. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг» [Електронний ресурс] – Електрон. дані. – К., 2014. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3689-12/page>.
6. Кашинцева О. Визначення правового статусу громадянина-підприємця як суб'єкта прав на знак для товарів і послуг //Предпринимательство, хозяйство и право.- 1999.- №1. – С.54-55.
7. Мельник О. Товарний знак та його ознаки //Право України. – 1999. - №2. – С. 22-24.
8. Правовая охрана товарных знаков, фирменных наименований и географических указаний в Германии / Пер., ред., коммент. Г.А.Андрощук, А.П.Пахаренко. – К.: Таксон, 1997. – С.19.
9. Эмдина Ю.М. Спекулятивные товарные знаки. 95.06.12. // Патентное дело. Дайджест российской и зарубежной Пресс. – 1995. - №6. – С.44-45.
10. Пахренко-Андерсон А., Шевелева Т. Деякі аспекти права інтелектуальної власності на торговельні марки //Інтелектуальна власність. – 2004. - №12 С.7-12.
11. Договір про закони щодо товарних знаків [Електронний ресурс] // Ліга-Закон Еліт 8.2.2 [Електронний ресурс]: база нормативно-правових документів / Інформаційно-аналітичний центр "Ліга". – Електрон. дані. – К., 2014. - Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua/search/law/>, платний.